

Nr 174.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående understöd för främjande av fiske på avlägsna fiskevatten; given Stockholms slott den 13 mars 1931.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernädigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

B. v. Stockenström.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 13 mars 1931.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena friherre RAMEL, statsråden GÄRDE, HAMRIN, VON STOCKENSTRÖM, STADENER, GYLLENSWÄRD, LARSSON, HOLMBÄCK, JEPPSSON, HANSÉN, RUNDQVIST.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet von Stockenström anför:

Riksdagen anhöll i skrivelse den 22 februari 1930, nr 49, under åberopande av jordbruksutskottets, av riksdagen godkända utlåtande nr 7, att Kungl. Maj:t ville låta skyndsamt utreda, vilka åtgärder, som borde vidtagas för att stödja fiskerinäringen, i synnerhet när det gällde att bedriva fiske på avlägsna fiskevatten, samt för riksdagen framlägga det förslag, som av utredningen kunde föranledas.

Bihang till riksdagens protokoll 1931. 1 saml. 154 häft. (Nr 174.)

Riksdagens skrivelse var föranledd av *motionen II: 265* av herr Osberg, vari anfördes i huvudsak följande.

Utvecklingen hade gått i den riktningen, att fångstplatser måste sökas på avlägsnare internationella områden, t. ex. vid Island samt å Doggers bankar och vissa bankar i nordöstra Atlanten. Denna utveckling hade helt naturligt medfört stora kostnader för anskaffning av båtar, motorer och redskap. Men inte nog med detta. Riskerna bleve ju mångfaldiga gånger större under dessa långa resor fram och åter och icke minst under uppehållet å själva fångstplatserna, och dessutom vore att märka de för fiske vid Island svåra förhållandena.

Fiskerinäringen bedreves för Bohusläns vidkommande enligt kooperativt mönster. Uti varje fiskelag vore vanligen 12 å 16 man delägare. I vissa fall vore båt och redskap samfälld egendom, i andra fall ägdes båten av vissa personer och redskapen vore gemensam. Förtjänster och förluster beräknades efter överenskomna normer.

På grund av den ringa inkomst, näringen givit på sista tiden, påginge numera rätt starkt avfolkning, och det vore egentligen de unga och mången gång de bästa, som lämnade yrket. Detta förhållande vore att beklaga.

Det syntes vara mycket angeläget att vidmakthålla den självständiga och präktiga fiskarbefolkning, som nu ägnade sig åt näringen, och detta icke minst därför, att denna näring vore för vårt folkhushåll så välbehörlig. På andra områden stödde och uppmuntrade statsmakterna produktionen. Den näring, som närmast kunde jämföras med fisket, vore jordbruket, och till dess utöware lämnades ju anslag till stöd och uppmuntran på olika sätt.

Det kunde icke bortresoneras, att fiskarena blivit styvmoderligt behandlade från statens sida. Visserligen lämnade staten amorteringslån, men svårigheter yppade sig i regel vid bildandet av s. k. vadlag, när föreningen hade för avsikt att söka fiskerilån. Svårigheterna bestode nämligen i — för de med svag ekonomi — att skaffa personer, som vore villiga iklåda sig borgen för lånebeloppet. I många fall kunde icke borgensman uppbringas, och den sökande finge övergå till annan näring. I sådana fall skulle premielånen komma till stor hjälp. Det skulle nämligen bliva vida lättare att skaffa borgensmän. Utöver dessa lån ansloges cirka 100,000 kronor till fiskets befrämjande i de särskilda orterna och befrämjande av fisket i allmänhet. Om man gjorde en jämförelse med det stöd, fiskerinäringens utöware finge, och det stöd, som lämnades t. ex. åt egnahemsrörelsen, till premielån, kolonisation och grundförbättringar, uppgående till i runt tal 6,000,000 kronor, måste man obetingat komma till den uppfattningen, att fiskerinäringen icke finge det stöd av det allmänna, som vore önskligt, oaktat näringen måste betecknas som mycket osäker och därtill i hög grad riskfylld.

Vore man något så när förtrogen med förhållandena, måste man erkänna, att fiskerinäringen vore i behov av stöd i en eller annan form. För egen del ansåge motionären, att utlämnande av premielån vore en synnerligen lämplig form. Man hade ju redan stor erfarenhet av detta system inom lånerörelsen till jordbruksegnahem. Riksdagen började anslå medel för detta ändamål år 1923. Anslaget var då 310,000 kronor. Under de få år, som förflutit sedan dess, hade det visat sig vara till stort gagn och stöd för dessa fattiga människor, som sökte sin utkomst å egnahemsjordbruk. Uti 1930 års statsverksproposition hade Kungl. Maj:t be-

gärt 900,000 kronor till premielån åt sådana, som erhöle jordbruksegnahemslån. Denna ökning av lånesumman visade, att hjälpen vore både behöflig och berättigad.

Förmedlare av jordbruksegnahemslån och premielån vore i vanliga fall hushållningssällskapen genom sina egnahemsnämnder. Landstingen förmedlade fiskerilånen genom sina förvaltningsutskott eller därtill särskilt utsedda. Dessa kunde ju även få i uppdrag att samtidigt även tilldela de lånesökande, som vore i behov, premielån efter liknande grunder, som tillämpades vid utlämnande av dylika lån åt jordbruksegnahemslåntagare.

Förhållandena vore ju likartade för fiskare och jordbrukare, emedan båda kategorierna behöfve startkapital för att kunna utöva sin näring självständigt. Naturligtvis skulle behovsprincipen tillämpas vid tilldelning av premielån åt fiskare. I huvudsak finge tilldelningen ske, när ett fiskelag startade eller när obemedlad eller mindre bemedlad person sökte inträde i redan befintligt lag, till part i båt eller redskap, möjligen till båda dessa ändamål, och när den sökande kunde styrka, att den anskaffning blivit gjord, för vilken han sökte lånet, skulle detta efterskänkas i likhet med förfaringssättet, när det gällde premielån till innehavare av jordbruksegnahem. Vidare kunde man ju tänka sig, att premielån kunde lämnas till försöksfiske å avlägsna fångstplatser och även å sådana områden, som icke tillförne besökts, eller för tillämpning av nya, ej utexperimenterade fiskemetoder eller överhuvudtaget för sådana ändamål, som vore ägnade att främja fiskerinäringen. Funnes sådana möjligheter, skulle dessa med all säkerhet hämma avfolkning från yrket.

Under åberopande av det anförda hemställde motionären, att riksdagen ville besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta skyndsamt utreda, vilka åtgärder, som borde vidtagas för att stödja fiskerinäringen, i synnerhet när det gällde att bedriva fiske på avlägsna fiskevatten, ävensom undersöka möjligheten av att sådant stöd kunde utgå i form av premielån samt till riksdagen framlägga det förslag, som av utredningen kunde föranledas.

Jordbruksutskottet anförde i sitt förberörda utlåtande i huvudsak följande.

Om också staten redan nu, under olika former, understödde fiskerinäringen jämväl i den del, som av motionären närmast avsåges, syntes behov föreligga, att staten även i andra hänseenden lämnade sin medverkan till näringens främjande. Det torde nämligen icke kunna förnekas, att näringen i viss mån befunne sig i ett betryckt läge och att dess utövare arbetade under bekymmersamma förhållanden. Härvidlag delade alltså utskottet motionärens uppfattning och funne jämväl riktigt, att möjligheterna för att främja och utveckla fisket i avlägsnare fiskevatten i främsta rummet gjordes till föremål för undersökning. Beträffande den form för understöd i förevarande avseende, som motionären närmast syntes åsyfta och med en från småbrukspremieringen och egnahemsverksamheten hämtad förebild benämnde premielån, vore emellertid utskottet tveksamt. Med hänsyn härtill hade utskottet icke ansett sig böra i det förslag till skrivelse, som utskottet i anledning av motionen ville tillstyrka, angiva premielånformen såsom särskilt beaktansvärd.

Den 9 maj 1930 anbefalldes *Kungl. Maj:t* lantbruksstyrelsen att skyndsamt verkställa den av riksdagen sålunda ifrågasatta utredningen samt att därmed ävensom med förslag i ämnet till *Kungl. Maj:t* inkomma.

I skrivelse den 10 februari 1931 har lantbruksstyrelsen framlagt den sålunda anbefallda utredningen samt hemställt, att *Kungl. Maj:t* måtte föreslå riksdagen att för utlämnande av understödslån för bedrivande av fiske på avlägsna havsområden under villkor, som av *Kungl. Maj:t* bestämdes, anvisa för budgetåret 1931/1932 ett extra reservationsanslag av 50,000 kronor. Häröver har statskontoret den 21 februari 1931 avgivit infortrat utlåtande.

Innan jag närmare redogör för lantbruksstyrelsens skrivelse, må erinras, att staten under en lång följd av år ur *fonden för fiskerinäringens befrämjande* genom bemedling av landstinget i Göteborgs och Bohus län och av hushållningssällskapen inom övriga län till fiskare för anskaffning av båtar och redskap m. m. utlämnat lån å betydande belopp.

Sålunda plägar inom Göteborgs och Bohus län årligen utlämnas i lån sammanlagt 600,000 å 700,000 kronor och inom övriga län 250,000 å 350,000 kronor. Bestämmelserna om lån från ifrågavarande fond återfinnas i kungörelsen den 7 augusti 1907 (nr 61) med däri genom kungörelserna den 17 juni 1921 (nr 359), den 24 maj 1928 (nr 130) och den 27 juni 1930 (nr 298) gjorda ändringar. Lånen äro första året ränte- och amorteringsfria, löpa därefter med 3.6 procents ränta och skola efter första låneårets utgång amorteras under högst tio år. Lån kan utlämnas till högst 25,000 kronor. Vidare har 1913 års riksdag (skrivelse nr 274) medgivit, att, där å låneunderstöd, som från ifrågavarande fond utlämnats av hushållningssällskap eller landsting, förlust uppkommit, *Kungl. Maj:t* på framställning av vederbörande hushållningssällskap eller landsting efter prövning av de i varje fall förekommande omständigheter äger att av nämnda fonds medel anvisa hushållningssällskap eller landsting gottgörelse för den lidna förlusten med skäligt belopp, vilket dock icke i något fall må överstiga hälften av samma förlust.

Lantbruks-
styrelsen.

Lantbruksstyrelsen anför inledningsvis, att styrelsen utgått från att den av riksdagen begärda utredningen icke är avsedd att omfatta sötvattensfisket. Under framhållande att utredningen alltså kommer att begränsas till havsfisket, erinrar styrelsen därom, att lantbruksstyrelsen under senaste tid framlagt åtskilliga förslag till stödjande av havsfisket i allmänhet.

Sålunda finge nämnas förslaget till skydd för fiskbeståndet i södra Östersjön, de pågående förhandlingarna om fisket i de till Danmark, Norge och Sverige gränsande farvattnen och det av lantbruksstyrelsen förordade, i 1931 års nionde huvudtitel upptagna förslaget till inrättande av ett tekniskt fiskerilaboratorium i Lysekil. Vidare vore lantbruksstyrelsen på *Kungl. Maj:ts* uppdrag sysselsatt med en utredning om ålbotten-garnsfisket, vilken utredning torde komma att slutföras under den närmaste tiden. Lantbruksstyrelsen komme ock att under den närmaste tiden till behandling upptaga frågan om undervisning på saltvattensfiskets område.

Då således åtskilliga förslag till stöd för havsfisket i allmänhet efterhand komme att av lantbruksstyrelsen framställas, har lantbruksstyrelsen ansett, att den nu ifrågavarande utredningen lämpligen borde inskränkas till fisket på avlägsna farvatten. Detta syntes styrelsen så mycket lämpligare, som riksdagen uppenbarligen lagt huvudvikten vid stödandet av detta fiske. Styrelsen erinrar, att svenska fiskare under lång tid bedrivit ett betydande fiske på avlägsna farvatten.

Sålunda började bohusfiskare redan på 1860-talet att bedriva s. k. storsjöfiske utanför Aalesund på Norges västkust. På 1880-talet flyttade de detta fiske till Shetlandsöarna, och nu fiskade de årligen norr och väster om dessa öar samt väster om Orkney-öarna. Då efter kriget det svenska fisket på grund av de svåra avsättningsförhållandena hade genomgått en elakartad kris, började bohuslänska fiskare att förlägga sitt snurrevadsfiske till Nordsjön med försäljning av fångsterna i England, där marknaden vore mindre tryckt än i Sverige. Nu fiskade årligen under sommarhalvåret ett 100-tal fartyg från Göteborgs och Bohus län med sammanlagt cirka 600 mans besättning nära nog över hela Nordsjön och försålde sina fångster i utländska hamnar. Ett antal svenska fartyg fiskade även i Firth of Clyde på Skottlands västkust och i Moray Firth. År 1929 bedreve sålunde 84 fiskare med fjorton fartyg fiske å dessa områden.

Ett antal bohuslänska fartyg bedreve även sillfiske vid Island.

Man kunde således påstå, att svenska fiskare bedreve ett betydande fiske på avlägsna farvatten. Till denna utveckling av fisket hade givetvis i hög grad bidragit det stöd, som staten givit fiskarena särskilt i form av lån på förmånliga villkor för anskaffande av båtar och redskap. Staten hade även i flera fall lämnat direkt statsunderstöd till försök på nya fiskeområden eller med nya metoder. Sålunda finge nämnas, att statsanslag anvisats

år 1905	med 20,000	kronor	till	sillfiskeförsök	vid	Island,
» 1910	» 8,000	»	»	försöksfiske	med	trål vid murmankusten,
» 1912	» 4,000	»	»	sillfiskeförsök	efter	holländsk metod i Nordsjön,
» 1921	» 100,000	»	»	sillfiskeförsök	vid	Island med snörpvad enligt bohuslänsk metod,
» 1930	» 7,000	»	»	sillfiskeförsök	med	snörpvad väster och öster om Skottland.

Lantbruksstyrelsen framhåller vidare, att, även om svenska fiskare sålunda med berömvärd företagsamhet i stor omfattning förlagt sitt fiske till avlägsna havsområden, det dock finge anses såsom ett allmänt intresse, att detta komme att äga rum i än större skala. Förutom det att Sverige därigenom bleve i högre grad delaktig i den avkastning, som havet kunde lämna, utgjorde det särskilt under lågkonjunkturer alltid en styrka för näringen, att hava så många stödjepunkter som möjligt. Flera personer kunde därigenom förtjäna sin utkomst på fisket, och fiskarena kunde därigenom bättre fördela sig på olika fisken efter konjunkturläget. Därtill komme, framhåller styrelsen, att vår han-

delsbalans skulle vinna på ett mera utsträckt fiske. Särskilt gällde detta ifråga om sillfiske på avlägsna farvatten, varifrån saltad sill, som nu vore en stor importartikel här i landet, skulle kunna hemföras av svenska fiskare. Lantbruksstyrelsen anser det alltså vara väl motiverat, att statsmakterna söka ytterligare befrämja detta fiske.

Lantbruksstyrelsen upptager härefter frågan, vilka åtgärder som från statens sida böra för detta ändamål vidtagas och vilka fisken som böra stödjas.

Därvid uppehåller sig styrelsen till en början vid motionärens förslag, att premielån skulle utlämnas till obemedlad eller mindre bemedlad fiskare, och att, när denne visade, att den anskaffning, för vilken lånet utdelats, blivit verkställd, lånet skulle efterskänkas.

Då fiskare i allmänhet torde vara så obemedlade, att de enligt angivna grund skulle vara i behov av och således berättigade att erhålla premielån, bleve följderna först och främst den, att praktiskt taget alla fiskare eller fiskelag, som för start av fiske behövde anskaffa båt eller redskap, skulle erhålla premielån. Detta skulle således med andra ord betyda, att staten i alla dessa fall skulle utdela direkta bidrag. Lantbruksstyrelsen ville starkt sätta ifråga, om detta principiellt sett skulle vara en sund metod för stödjande av en näring. Det skulle i varje fall innebära ett erkännande, att näringen saknade egen bärkraft. Och det vore att märka, att detta system med direkta gåvor från statens sida, sådant det av motionären angivits, skulle komma att finna tillämpning även på normalt igångvarande fisken, även sådana som visat sig vara relativt väl lönande.

Det kunde i detta sammanhang framhållas, att läget för somliga utanför västkusten bedrivna fisken vore sådant, att det icke vore behöfligt eller önskvärt, att genom särskilda åtgärder från statens sida locka flera fiskare till dem. Snarare vore det önskvärt, att fiskare droges ifrån dem till andra fisken. Detta hade och från fiskarehåll betonats.

Men metoden skulle säkerligen även stöta på betydande praktiska svårigheter. Sälunda kunde erinras, att ett fiskelag ofta icke vore någon permanent institution. Lag upplöstes och nya bildades från det ena året till det andra. En person kunde än tillhöra ett, än ett annat fiskelag. Fiskeredskapen hade ofta icke någon lång varaktighet. I vissa fall kunde flera omgångar redskap utslitas eller förstöras under en fiskesäsong. Ej sällan bytte fiskebåtar och fiskeredskap ägare genom försäljning och köp. Alla dessa inom fiskerinäringen rådande förhållanden skulle sannolikt skapa stora svårigheter vid tillämpningen av premielånemetoden.

Det syntes även vara en principiell skillnad mellan premielånens användning inom egnahemsrörelsen och den användning, som sagda lån enligt motionärens mening skulle få inom fiskerinäringen. I det förra fallet beviljades enligt gällande bestämmelser premielån blott sådan egnahemslåntagare, som åsyftade att genom nyodling och nybyggnad bilda ett helt och hållet nytt jordbruk eller att genom mera väsentligt nyodlings-, byggnads- eller grundförbättringsarbete i avsevärd mån förbättra eller utvidga den med egnahemslånet förvärvade jordbrukslägenheten. Vid utlämnande av premielån gäves företräde åt den, som därmed avsåge att utföra sådana företag som nyodling, uppförande av ekonomihus, gödselstad och dylikt.

På grund av det nu anförda har lantbruksstyrelsen ansett sig icke böra förorda, att det för egnahemsbildningen inrättade premielänessystemet tillämpades på fiskerinäringen i allmänhet. För att stödja fiskerinäringen i dess helhet och underlätta anskaffandet av fartyg och redskap syntes det nuvarande systemet med utlämnande av lån på billiga villkor ur fonden till fiskerinäringens befrämjande vara den riktiga vägen. Detta skulle enligt styrelsen gälla i än högre grad, om villkoren för dessa lån kunde ställas förmånligare för låntagarna.

Enligt lantbruksstyrelsens mening torde till avlägsnare farvatten förlagda fisken, vilka sedan en lång tid tillbaka regelbundet bedrivits i större omfattning och som således kunna sägas vara i full gång, icke behöva stöd av den beskaffenhet, motionären tänkt sig. Såsom sådana fisken betraktade lantbruksstyrelsen det nuvarande bohuslänska fisket i Nordsjön samt vid Shetlands- och Orkneyöarna.

Då staten genom mera extra ordinära åtgärder ville främja fisket på avlägsna farvatten, syntes enligt lantbruksstyrelsens mening sådana fisken böra utväljas, i vilka svenska fiskare icke alls eller blott i ringa grad deltog och om vilka det funnes anledning antaga, att de med framgång skulle kunna bedrivas av svenska fiskare. Vid en undersökning av vilka fisken, som under dessa förutsättningar i främsta rummet skulle komma ifråga, har styrelsen först stannat inför sillfisket vid Island. Sverige deltog visserligen i detta fiske, men icke på långt när i önskad omfattning. Om islandsfiskets betydelse för Sverige anför lantbruksstyrelsen:

Sillfisket vid Island bedreves, utom av islänningar, i betydande omfattning av norrmän samt av ett fåtal fiskare från Färöarna och i viss mindre omfattning av svenskar. Det kunde även nämnas, att under åren 1929 och 1930 en expedition utgått från Finland, och att en dansk expedition deltagit i detta fiske under år 1930.

Den bästa sillfiskesäsongen vid Island vore tiden 15 juli—31 augusti. Fisket bedreves med snörpvad och drivgarn. Islänningarna fiskade vid kusten, men de utländska fiskarena måste fiska utanför Islands territorialgräns. Enligt isländsk lagstiftning vore det förbjudet för utlänningar icke blott att fånga utan även att salta sill på isländskt territorialvatten. En utländsk fiskare finge icke ens använda isländsk hamn som bas för fiske. Bedrivandet av fiske vore således i hög grad försvårat för utlänningar. Det oaktat deltog dock såsom redan nämnt främmande fiskare i stor omfattning i det isländska sillfisket. Under det att sålunda år 1927 islänningarna fångade omkring 50 miljoner kilogram sill, fiskade utlänningar omkring 21 miljoner kilogram. Av sistnämnda kvantitet fångade norrmän omkring 15 miljoner kilogram.

Uti vilken omfattning Norge bedreve detta fiske, torde för övrigt bäst framgå därav, att under åren 1925—1929 varje säsong 120—190 norska fartyg deltagit i detsamma och därvid saltat 125,000—185,000 tunnor sill till ett värde av omkring 2,100,000—4,800,000 kronor. Dessutom såldes en del sill färsk i land. Enligt preliminära uppgifter gav det norska sillfisket vid Island 1930 136,100 tunnor, som hemfördes till Norge, varjämte 45,000 hektoliter sill såldes på Island i färskt tillstånd.

I jämförelse härmed vore det svenska deltagandet ganska obetydligt. Under nedanstående år fångades nämligen av svenskar följande kvantiteter:

År	ton	Värde kronor	År	ton	Värde kronor
1905	748.4		1922	736	83,000
1906	832.1	177,650	1923	176	33,000
1907	1,869.8	242,150	1924	—	—
1908	648	—	1925	44	—
1909	612	95,200	1926	—	—
1910	548	78,000	1927	285.5	57,668
1911	630	80,000	1928	585.8	145,918
1912	1,044	103,900	1929	600.9	144,938
1921	403.6	91,468	1930	572.4	152,517

Under åren 1913—1915 hade svenskar deltagit i islandsfisket, men närmare uppgifter däröver saknades. Sedan framkallade världskriget några års avbrott. Efter kriget återupptogs det så småningom. Under åren 1927—1930 hade deltagandet, vad antal fartyg och fiskare beträffade, varit följande:

År 1927	5 fartyg (därav en ångtrålare)	cirka 50 man,
» 1928	10 » (» fem »)	
» 1929	11 »	99 »
» 1930	11 »	99 »

På grund av sin höga kvalitet vore islandssillen mycket begärlig i vårt land. Sverige vore också den störste konsumenten av denna sill. Enligt uppgift från Island utfördes därifrån år 1927 19,626,700 kilogram salt sill, och enligt den svenska handelsstatistiken för samma år infördes till Sverige från Island 17,541,538 kilogram, motsvarande ungefärligen 195,000 tunnor, till ett värde av 5,161,574 kronor. Huvudmängden av den isländska exporten ginge alltså till Sverige. Importen växlade starkt från år till år, beroende på fiskets utfall. År 1928 utgjorde saltsillimporten från Island sålunda endast 11,568,980 kilogram till ett värde av 4,358,236 kronor.

Av handelsstatistiken framginge icke, i vad mån islandssill för övrigt importerades, men säkerligen ginge huvudmassan även av den norskfångade islandssillen till vårt land. De svenska importörerna av salt sill beräknade, att Sverige konsumerade omkring 85 procent av all saltad islandssill, och att denna konsumtion i genomsnitt per år belöpte sig till omkring 200,000 tunnor. Därav komme 40,000 à 50,000 tunnor till användning i de svenska konservfabrikerna.

Då Sverige sålunda förbrukar stora mängder islandssill, anser lantbruksstyrelsen, att det även med hänsyn härtill är i hög grad önskvärt, att de svenska fiskarens deltagande i islandsfisket bleve större. I fråga om orsakerna till att det svenska islandsfisket icke tagit större omfattning anför styrelsen följande.

Före kriget hade detta fiske försiggått på det sättet, att rederibolag eller firmor utrustade expeditioner med större moderfartyg, åtföljda av

flera mindre fiskebåtar, som fiskade med snörpvadar. Kriget hade astadkommit ett avbrott, varigenom utvecklingen givetvis fördröjts, och, när fisket därefter återupptagits, gjorde tydligen en viss tveksamhet sig gällande beträffande den för svenska förhållanden mest lämpliga metoden. Den gamla metoden upphörde så småningom, och nu tillginge fisket så, att större fiskekuttrar utan moderfartyg ginge upp till Island och fiskade med garn och återvände hem, när de erhållit full last. Fiskarna vore här själva företagare och hade lika del i förtjänsten. Detta system passade de svenska fiskarna bättre än det äldre, enligt vilket fiskarna vore anställda hos andra såsom företagare. Det uppgaves, att även i Norge uppstått en tendens att vid islandsfisket efter sill alltmer övergå till det nu rådande svenska systemet.

De svenska fiskarna hade under senare år vid islandsfisket kryddat den fångade sillen för konservfabrikanternas behov. De hade därför haft kontrakt med dessa om pris etc., varvid fabrikanterna utrustat fartygen med tunnor och kryddor. I det hela taget torde kunna sägas, att fisket varit lönande. Det oaktat vore deltagandet ringa. Detta torde huvudsakligen hava sin orsak däri, att fiskarna ansåge, att fiskeföretag av detta slag vore förenade med betydande ekonomisk risk. Det gällde att taga fartyg från annan sysselsättning och utrusta dem med garn för sillfiske vid Island. Denna utrustning droge en kostnad av omkring 5,100 kronor för varje fartyg. Då färden vore lång och fiskesäsongen kort — omkring sex veckor — kunde man lätt förstå, att fiskarna till en början funne ett sådant företag riskabelt. Nu anförda omständigheter syntes hava samverkat till att fördröja utvecklingen av ifrågavarande fiske. Det stöd, som låge uti erhållande av lån ur fonden för fiskerinäringens befrämjande, hade tydligen ej heller varit tillräckligt starkt för att i önskvärd mån påskynda vårt lands deltagande uti islandsfisket.

För att närmare undersöka, huru frågan om ett ökat deltagande från svensk sida uti sillfisket vid Island låge till bland dem, som därav skulle beröras, har lantbruksstyrelsen för överläggningar anordnat två möten med fiskare i de delar av Göteborgs och Bohus län, där fiskarna kunde väntas hava särskilt intresse för saken, ett möte med konservfabrikanter i Lysekil och ett i Göteborg med sillsaltare och importörer av islandssill. Då det endast torde vara den bohuslänska fiskarebefolkningen, som för närvarande hade intresse för islandsfisket, har lantbruksstyrelsen hållit överläggningar endast inom Göteborgs och Bohus län. Enligt vad styrelsen meddelat, hade det vid sagda möten visat sig, att intresset för sillfisket vid Island vore stort, och att detta fiske enligt mötesdeltagarnas mening borde uppmuntras av statsmakterna. Fiskarna hade särskilt framhållit, att det behövdes stöd för att underlätta utrustningen för islandsfisket. Lantbruksstyrelsen anför i detta sammanhang följande.

Vad anginge det för Sveriges deltagande i islandsfisket mest lämpliga systemet, hade vid mötena med fiskare framgått, att intresset bland dem för närvarande endast vore inriktat på användning av större fiskekuttrar, utrustade för garnfiske. Vid möte å Gravarna i mellersta Bohuslän menade man dock, att förhållandena framdeles kunde förändras

därhän, att fiskarena måste gå till Island för fiske med snörpvadar, sedan det genom den statsunderstödda expeditionen 1921 visats, att snörpvadefisket där kunde bedrivas enligt bohuslänsk metod.

De svenska fartyg, som nu användes för sillfisket ifråga, vore med motor försedda, tvåmastade kuttrar, som vanligen hade nio mans besättning och lastade 600 à 700 tunnor sill. Vid full utrustning användes 50 garn, vartdera omkring 22 meter långt. Dessa sattes ut i en länk med överteln omkring 16 meter under vattenytan. Garnen vore fästa vid en 4—6 tums kabel. Hela denna utrustning kostade omkring 5,100 kronor, och en garnlänk varade i fem år. Det funnes på västkusten ganska många kuttrar, som vore lämpade för islandsfisket, men dessutom uppgäves på ett par möten, att det på västkusten funnes ett stort antal slätskonare, som nu ginge i fraktfart, men som också vore lämpliga för sillfiske vid Island. Några större ändringar behövde i allmänhet icke göras på fartygen för islandsfisket, men det fordrades, att seglen och riggen vore i gott skick.

Förutsättningarna för ett större svenskt islandsfiske syntes lantbruksstyrelsen sålunda vara goda. Lämpliga fartyg funnes, de bohuslänska fiskarena vore kända för skicklighet i sitt yrke och intresset bland många av dem för fisket vid Island vore stort. Men ett stöd från det allmännas sida syntes vara nödvändigt för att påskynda utvecklingen. Lantbruksstyrelsen övergår härefter till frågan om, vilka stödåtgärder som från statens sida lämpligen böra vidtagas, samt anföra härom till en början följande.

Såsom redan framhållits, syntes det icke vara lämpligt, att här tillämpa det inom egnahemsrörelsen praktiserade premielånesystemet, på det sätt motionären tänkt sig.

Även den tanken hade framkastats, att fiskarena skulle erhålla viss premie för varje hemförd tunna sill. Häremot hade framhållits, att detta ej skulle vara den rätta formen för understöd, ty det vore hjälp till att komma ut på detta fiske, som behövdes, och de nämnda premierna skulle icke stimulera till ökat deltagande i fisket. Lantbruksstyrelsen vore böjd för att tro, att detta resonemang vore riktigt. Premierna skulle ju endast betyda, att fiskarena erhöle något högre pris än det i marknaden gällande. Därtill komme, att man kunde befara, att ett sådant premiesystem skulle kunna fresta fiskarena att — utan tillräckligt aktgivande på att sillen också borde bliva av bästa möjliga kvalitet — salta och krydda så många tunnor som möjligt. På grund härav hade lantbruksstyrelsen ansett sig icke böra förordade ett sådant understödssystem.

För att öka fiskets effektivitet vore det givetvis av nytta, om några fiskefartyg sloge sig samman och hyrde ett lastfartyg för hemtransport av en del utav fångsten, och den tanken hade framkastats, att en sådan hemtransport skulle stödjas av allmänna medel. Häremot hade emellertid genmälts, att det för närvarande, innan fisket fått större omfattning, kunde vara förenat med en viss risk att för detta ändamål sända ett fraktfartyg till Island. Frågan torde bliva aktuell först längre fram, när fisket blivit större. För närvarande ansåge lantbruksstyrelsen sig således icke böra framställa något förslag i denna riktning.

Vid överläggningarna på de i frågan hållna mötena hade med styrka framhållits, att det allmännas stöd erfordras till utrustning för detta fiske för att dymedelst minska den ekonomiska risken. Enligt lantbruksstyrelsens mening borde statens stöd också inriktas på denna punkt. Det gällde då att finna en lämplig form för detta understöd, så att det sporrade till allvarliga försök att deltaga i islandsfisket och icke lockade fiskare, som endast hade för avsikt att mera tillfälligt ägna sig åt detta fiske. Efter ingående överväganden och överläggningar med för islandsfisket intresserade på västkusten har lantbruksstyrelsen kommit till den uppfattningen, att följande system för understöd skulle vara det mest lämpliga.

Staten skulle utlämna lån till fiskare, som därav vore i behov, till ett belopp, motsvarande högst 40 procent av utrustningen. Om fiskarena efter lånets erhållande deltog i fisket i fråga ett antal år, skulle lånet anses inbetalt. Den tid, under vilken en fiskare skulle deltaga i fisket för att icke behöva återbetala lånet, torde lämpligen böra bestämmas till tre på varandra följande år. Uppfyldes icke detta villkor, skulle lånet återbetalas på samma sätt som lånen ur fonden för fiskerinäringens befrämjande med första amortering vid den tidpunkt, då det bleve klart, att villkoret från fiskarens sida icke komme att uppfyllas. Liksom premielånen inom egnahemsrörelsen torde även dessa lån böra vara räntefria. I enlighet med den avsedda användningen borde lånen utlämnas för anskaffande av utrustning före anträdandet av fiskefärden.

Genom en sådan anordning erhöles fiskarena en effektiv hjälp till utrustningen, och staten erhöles garanti för att låntagaren gjorde en motprestation, innan lånet efterskänktes. Samma låntagare skulle icke erhålla dylikt lån mer än en gång. Denna nya form av lån skulle givetvis icke utgöra hinder för tilldelande i vanlig ordning av lån ur fonden för fiskerinäringens befrämjande till täckande av kostnaderna för den del av utrustningen, för vilken nu ifrågasatt låneunderstöd icke beviljades.

Låneunderstöden torde böra utgå för utrustning för garnfiske vid Island men även för snörpvadsfiske eller andra fisken vid Island, för den händelse jämväl sådana fisken skulle komma i fråga.

När det gällde fiske på avlägsna farvatten, som kunde komma i fråga till understöd av förevarande slag, torde man emellertid icke böra inskränka sig till fiske vid Island. Det hade sålunda talats om fiskeförsök vid Rockall och möjligen kunde det även bliva fråga om försök med för våra fiskare nya fisken på andra avlägsna områden. Även sådana fisken borde kunna erhålla låneunderstöd av här ifrågasatt slag för utrustningen.

De ifrågasatt understödens användning torde därför böra begränsas på det sättet, att de skulle utlämnas för bedrivande på avlägsna fiskevatten av fisken, i vilka svenska fiskare icke eller endast i ringa omfattning deltagit.

Lånen torde lämpligen böra benämnas *understödslån*. Det syntes böra ankomma på Kungl. Maj:t att, därest riksdagen anvisade för ändamålet erforderliga medel, utfärda närmare bestämmelser om villkoren för erhållande av ifrågasatt lån.

Man torde från början böra räkna med, att denna understödsverksamhet skulle fortgå under en period av fem år. Så lång tid torde nämligen vara

behöflig för att kunna bedöma dess verkningar. När den tiden förlupit, torde frågan om verksamhetens fortsättande utöver första femårsperioden böra upptagas till övervägande.

Hos riksdagen torde Kungl. Maj:t efter förslag av lantbruksstyrelsen varje år böra äska för kommande budgetår för understödslånen erforderliga medel, vilka syntes av riksdagen böra beviljas såsom reservationsanslag.

Lånen torde kunna förmedlas på samma sätt som lånen ur fonden för fiskerinäringens befrämjande. Då det väl endast torde bli fiskare från Göteborgs och Bohus län, som kunde förväntas komma att draga nytta av dessa lån, torde detta läns landsting i främsta rummet komma i fråga såsom låneförmedlare, men för den händelse fiskare från andra län skulle önska att komma i åtnjutande av lån, torde de vid behov kunna ställas till dessa läns hushållningssällskaps förfogande.

Beträffande det för den närmaste tiden erforderliga medelsbeloppet har lantbruksstyrelsen anfört följande.

På området saknades ännu erfarenhet. Man torde dock kunna räkna med att lån komme att sökas för utrustning av ett tjugutal kuttrar för sillfiske vid Island för var och en av de närmaste fiskesäsongerna. Då varje lån för detta ändamål torde komma att belöpa sig till omkring 2,000 kronor, skulle 40,000 kronor bli erforderliga för nämnda fiske. För att även tillgodose andra företag, som enligt det förut anförda kunde vara berättigade till understödslån, torde årsbehovet till en början böra beräknas till 50,000 kronor.

Lånen borde, åtminstone vad islandsfisket beträffade, beviljas under årets första månader. Det vore nämligen av värde för en låntagare att i god tid före säsongens början veta, om han finge understödslån, för att därefter göra sina föranstaltningar. För att lånen skulle vara tillgängliga i rätt tid för islandsfisket 1932, vore det önskvärt, att medel för ändamålet kunde beviljas redan av 1931 års riksdag.

Statskontoret. Statskontoret har i sitt förenämnda utlåtande i ämnet anfört följande.

Av den av lantbruksstyrelsen i förevarande ärende verkställda utredningen syntes framgå, att särskilt understöd för att stimulera bedrivandet på avlägsnare vatten av havsfisken, i vilka svenska fiskare hittills icke eller endast i ringa omfattning deltagit, måste anses önskligt ur såväl sociala som nationalekonomiska synpunkter. Statskontoret ville alltså tillstyrka, att statsmedel ställdes till förfogande för sådant ändamål.

Vad lantbruksstyrelsen föreslagit beträffande formen för och storleken av de ifrågasatta understöden m. m. hade statskontoret funnit lämpligt och väl anpassat till föreliggande förhållanden. Icke heller hade lantbruksstyrelsens förslag i anslagsfrågan givit anledning till annan erinran, än att statskontoret förutsatte, att för det anslag å 50,000 kronor, som begärts för budgetåret 1931/1932, utrymme kunde beredas i riksstaten för nämnda budgetår.

Departementschefen. Med anledning av fjolårets riksdags begäran om skyndsamt utredning angående åtgärder för stödjande av fiskerinäringen, i synnerhet i avseende å fiske på avlägsna fiskevatten, har lantbruksstyrelsen nu verk-

ställt utredning och framlagt förslag i ämnet. Av utredningen framgår, att svenska fiskare redan nu bedriva ett ganska omfattande fiske på avlägsna fiskevatten, såsom i Nordsjön med flera platser, men att det såväl av nationalekonomiska som, med hänsyn till de ökade arbetstillfällena, av sociala skäl är av stort intresse, att dylikt fiske från svensk sida kommer till stånd i ökad omfattning. För fiskerinäringen måste det tydligen vara en styrka, att fiskarena kunna fördela sig på olika fisken, varigenom vidgade fångstmöjligheter erhållas och ökat antal personer vinna utkomst av näringen.

Bland den bohuslänska fiskarbefolkningen uppgives intresset för fiske på avlägsna fiskevatten vara stort, och goda förutsättningar för dylikt fiske torde även vara för handen. Emellertid erfordras stöd från det allmännas sida för utvecklingens påskyndande. Med hänsyn bland annat till de risker, som äro förenade med detta fiske, torde lån ur fonden för fiskerinäringens befrämjande i detta fall ej vara tillräcklig hjälp för åstadkommande av ökat deltagande från svensk sida uti detta i och för sig ofta lönande fiske. Efter överläggningar med intresserade på västkusten har lantbruksstyrelsen nu riktat uppmärksamheten huvudsakligen på behovet av hjälp till utrustning för dylikt fiske samt framställt förslag om understödsverksamhet i detta syfte.

Vad lantbruksstyrelsen sålunda föreslagit synes mig vara förtjänt av beaktande, och vill jag för min del i anslutning till styrelsens, av statskontoret tillstyrkta förslag förorda, att åtgärder nu vidtagas för att bidrag av statsmedel må kunna lämnas till fiskare, som behöva anskaffa utrustning med redskap för bedrivande på avlägsna fiskevatten av fisken, i vilka svenska fiskare icke eller endast i ringa grad deltagit. Att understödet lämnas i den av lantbruksstyrelsen ifrågasatta formen med s. k. understödslån, avsedda att under vissa förutsättningar efterskänkas, synes mig vara en lämplig anordning.

För ifrågavarande lånerörelse torde i huvudsak böra gälla de grunder, som av lantbruksstyrelsen föreslagits. Sålunda synes mig lämpligt, att understödslån utgå med högst 40 procent av kostnaden för utrustningen. Å understödslån skulle ränta icke beräknas. Om låntagaren under tre på varandra följande år bedrivit det fiske, för vilket han erhållit understödslån, skulle han vara befriad från återbetalningsskyldighet. Uppfyllas ej nyssnämnda villkor, skulle återbetalningsskyldighet på sätt lantbruksstyrelsen närmare angivit inträda, dock torde Kungl. Maj:t böra äga att, där särskilda skäl därtill föranleda, medgiva befrielse helt eller delvis från sådan skyldighet. Samma låntagare skulle ej kunna erhålla understödslån för ändamålet mer än en gång. Understödslånen skulle förmedlas enligt i huvudsak samma grunder, som gälla beträffande förmedling av lån ur fonden för fiskerinäringens befrämjande. Sålunda skulle hushållningssällskap eller landsting förmedla lånen. Låneförmedlare, som önskar erhålla statsanslag för att därav utlämna understödslån, skulle

beträffande Göteborgs och Bohus län till länsstyrelsen i länet samt beträffande övriga län till lantbruksstyrelsen insända ansökning, innehållande jämväl uppgift å de ändamål, för vilka understödslån blivit hos förmedlaren sökta, lånebelopp m. m. Sagda länsstyrelse och lantbruksstyrelsen torde böra äga att efter prövning av sålunda gjorda ansökningar, inom av Kungl. Maj:t för vardera av dem bestämt belopp, bevilja anslag till sökande låneförmedlare, varom uppgift torde böra meddelas till statskontoret. Statskontoret torde böra äga att till låneförmedlarna utbetala beviljat anslag mot förmedlarens förskrivning därå. Vad lantbruksstyrelsen anfört i avseende å reglerna för samtidigt åtnjutande av understödslån och lån ur fonden för fiskerinäringens främjande synes mig böra vinna tillämpning. Därest riksdagen anvisar anslag för nu ifrågavarande ändamål, torde det böra få ankomma på Kungl. Maj:t att med iakttagande av nu förordade grunder utfärda erforderliga bestämmelser för understödsverksamheten.

I avseende å medelsbehovet har jag ej erinran mot lantbruksstyrelsens beräkning. För budgetåret 1931/1932 torde alltså för ändamålet böra äskas ett anslag av 50,000 kronor, vilket torde böra givas reservationsanslags natur.

På grund av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för lämnande av understöd för främjande av fiske på avlägsna fiskevatten för budgetåret 1931/1932 under nionde huvudtiteln anvisa ett extra reservationsanslag av 50,000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Hugo Nordlander.